A 10

28. modul

KÉSZÍTETTÉK: BÓTA MÁRIA–KŐKÚTI ÁGNES

MODULLEÍRÁS

A modul célja	Gazdag valóságtartalomra épülő, tovább bővíthető számfogalom alakítása tízes számkörben A tudatos észlelés, a megfigyelés és a figyelem fejlesztése Saját megfigyelések, megtapasztalások kifejezésének gyakorlása tárgyi tevékenységgel és szóban A számok nagyságviszonyainak mélyítése A gyerekek képessé tétele a megtapasztalt darabszámok és mérőszámok megítélésére, valamint arra, hogy az általuk kimondott, leírt számok megfeleljenek a valóságnak
Időkeret	3 óra
Ajánlott korosztály	6-7 évesek; 1. osztály
Modulkapcsolódási pontok	Tágabb környezetben: kereszttantervi **NAT szerint**: környezeti nevelés, tanulás **Kompetencia terület szerint:** szociális és környezeti Szűkebb környezetben: saját programcsomagunkon belül az 1–5., a számfogalom-alakítás moduljai: 10, 14–15, 21, 23, 26–27. modul
A képességfejlesztés fókuszai	Számlálás Mennyiségi kapcsolatok Megismerési képességek alapozása – Dinamikus és statikus helyzetek megfigyelése – Adatok gyűjtése, értelmezése – Analizálás – Az összefüggés-felismerő képesség és összefüggésekben való gondolkodás fejlesztése – Absztrahálás Az induktív és deduktív lépések gyakorlása Az elemi kommunikációs képesség fejlesztése, pár– és csoportkapcsolatokban való működtetése

AJÁNLÁS

A modul, az előzőekhez hasonlóan, a gyerekek tevékenykedtetésére épül. Ezeken az órákon hangsúlyozottabban jelenik meg a többféle munkaforma, ami a feladatok jellegéből is adódik, és több tevékenységet tudnak végezni a gyerekek ugyanazon idő alatt.

Miközben együtt tevékenykednek, jobban figyelnek egymásra, ellenőrzik önmagukat. Az óra eleji „bemelegítések" az ujjakkal nagyon motiváló hatásúak. Szívesen „játszanak" az ujjaikkal, és ahogy ezt teszik, az sok mindent jelez a tanítónak a gyerek számfogalmának kialakultságáról. Sokkal nehezebb változat, ha csukott szemmel kell mutatniuk a számot, ezért nem célszerű minden órán alkalmazni.

A tapasztalatszerzésbe a lehető legtöbb érzékszervet próbáljuk meg mindig bevonni.

A mozdulatokkal kiegészített számlálások a tapasztalati úton való memorizálást, rögzítést segítik. Könnyebben rögzülnek azok a folyamatok, tudástartalmak,, amelyek tanulásához több érzékszervet „kapcsolnak be" a gyerekek, ezért a három órás modul elsősorban erre épít, nem a feladatlapok megoldásának prioritására.

TÁMOGATÓRENDSZER

C. Neményi Eszter – Sz. Oravecz Márta: *Útjelző az 1. osztályos matematika tanításához*
C. Neményi Eszter: *A természetes szám fogalmának kialakítása* (ELTE-TÓFK Tantárgypedagógiai füzetek)
C. Neményi Eszter – Radnainé dr. Szendrei Julianna: *A számolás tanítása – Szöveges feladatok* (ELTE-TÓFK Tantárgypedagógiai füzetek)
Kocziha Miklós: *Számolási képességek fejlesztése mozgással, testnevelésórán*

ÉRTÉKELÉS

A tanulók tevékenységének és szóbeli megnyilatkozásainak folyamatos megfigyelése
– Biztonsággal tájékozódik-e a tízes számkörben nagysági és mennyiségi viszonyokról;
– Képes-e a tevékenység során tartani a szempontot
– Tud-e valósághoz számot, számhoz valóságot kapcsolni;
– Akar, illetve tud-e a tevékenységek során együttműködni a társaival.

MODULVÁZLAT

Időterv: **1. óra: I. és II/6.**
2. óra: II/7–12.
3. óra: II/13–16.

Vál-tozat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése						
	1. Mondóka: „Egy, megérett a meggy...” a számok mutatása az ujjakkal sorban, egy-egy további ujj kinyitásával **2. A mondóka elmondása visszafelé (ha elég jól ismerik) – az ujjak egyenkénti becsukásával**	figyelem, memória, számlálás, szerialitás, ritmusérzék	az egész osztály	Frontális	Játék	a gyerekek ujjai
II. Az új tartalom feldolgozása						
	1. Számlálás, mozgással összekapcsolva a) Az osztályban körben állnak a gyerekek. 1-től 10-ig számlálnak, miközben az 1-re fej fölött, a 2-re a törzs előtt, 3-ra fej felett, 4-re törzs előtt tapsolnak, és minden számra páros lábbal ugranak b) Ugyanezt megismételjük: a páros számokra nem a törzs előtt, hanem a törzs mögötti tapssal c) Ugyanez a törzs előtt, majd törzs mögött tapsolva d) Mint c) – kiegészítve a visszafelé számlálással	mozgás, beszéd, gondolkodás összekapcsolása, figyelem, koncentráció, szabálytartás, mozgáskoordináció, együttműködés	az egész osztály	Frontális	cselekedtetés	a gyerekek

Vál-tozat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	2. Tíz legyen! Tárgyakból Gyerekből Mozdulatokból	figyelem, mozgás, gondolkodás összekapcsolása	az egész osztály	frontálisan irányított egyéni	tevékenykedtetés, játék, megbeszélés	pálcikák, hurkapálcák
	3. A tíz kétfelé bontása **Csináljunk 10-et!** **„Hány ujjat fogok?"**	tapasztalatszerzés, figyelem, memória, emlékezet	az egész osztály	frontális, páros	tevékenykedtetés, játék	a gyerekek ujjai
	4. Számok nagyság szerinti sorrendje **A 10 helye a számsorban, a számegyenesen** – Számkártyák húzása a 0-12 kártyák közül egyenként: balról jobbra növekvő sorrendben kell elhelyezni a táblán – „Kukás" játék	szerialitás figyelem, tapasztalatszerzés	az egész osztály	frontális	tevékenykedtetés, megbeszélés, játék, vita	számkártyák, írólap
	5. A 10 párossága A megfelelő ujjpárok összeérintésével a páros számok sorjázása... Tárgyak képének párosítása	számtulajdonság tudatosítása, megfigyelés, tapasztalatszerzés	az egész osztály	csoportos, páros	tevékenykedtetés	képkártyák (1. melléklet), csapatonként 1 boríték
	6. A 10 jelének írása – a két jegy szerepének megbeszélése nélkül! (A szokott módon)	finommozgás, téri tájékozódás, irányok felismerése, tartása, formaemlékezet, alakállandóság	az egész osztály	frontálisan szervezett egyéni	tevékenykedtetés	a Számjelírás feladatlapja

Vál-tozat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	Házi feladat: Írólapon rajz készítése a 10-ről	kreativitás, tudatos felidézés, kombinatív készség	az egész osztály	egyéni	tevékenyked-tetés	írólap
	7. A tíz kétfelé bontása **Csináljunk 10-et! (Lásd 3. lépés!)** **Módosított változatban, mozdulattal kísérve**	mozgás, gondolkodás összekapcsolása, emlékezet, számtulajdonság tuda-tosítása	az egész osztály	frontálisan irá-nyított egyéni	Tevékenyked-tetés	a gyerekek
	8. A házi feladatok képeiből tabló készítése, a 10 jelének középpontba állításával A képek nézegetése, leolvasása, esetleges bontott alakok megnevezése	tapasztalatszerzés, figyelem memória, emlékezet	az egész osztály	frontális, csoportos	megbeszélés, tevékenyked-tetés	a rajzolt képek
	9. „Lépj ide hozzám!”– játék, változó nagyságú lé-pésekkel	becslés, számlálás, térbeli tájékozódás	az egész osztály	frontális	tevékenyked-tetés	a gyerekek
	10. A 10 bontásai hosszúságméréshez kapcsolva (a színes rudakkal) Meg- és kimérések különféle egységválasztások-kal A 10-es szőnyegezése; leolvasások színnel, szám-mal Lejegyzés	becslés, mérés, absztrahálás	az egész osztály	páros, egyéni, frontális	tevékenyked-tetés	színes rudak (t/3.), papírszalag-tekercs (alapkészlet)
	11. Gépjáték szavakkal Látott szóképekkel: a bedobott szó rövid magán-hangzója hosszúra változik Csak kimondott szavakkal: egyes számú főnévből többes számút képez a „gép”	kreativitás, asszociativitás, figyelem, képzelet, emlékezet	az egész osztály	frontális	beszélgetés, megbeszélés	szókártyák (2. melléklet), gépsablon (t/10. és Ak/5.)

Vál-tozat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyag-tartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	12. „Hány ujjat fogok?" (Lásd 3. lépés!) Páros játékok a bontások gyakorlására	figyelem, képzelet, emlékezet, absztrahálás	az egész osztály	páros	játék	4 dobókocka (alapkészlet)
	13. Számlálás, számolás mozgással összekapcsolva, 12-ig	figyelem, absztrahálás, irányok, mozgáskoordináció, nagymozgás	az egész osztály	csoportban egyéni	tevékenyked-tetés, játék	kréta
	14. Mennyi hiányzik a 10-ből? – A tízes tojástartó dobozokat használva – Páros játékban folytatható a tojástartó dobozok képeivel és a rájuk tett korongokkal	figyelem, emlékezet, számlálás, rész–egész viszony	az egész osztály	frontális, páros	tevékenyked-tetés, játék	10-es tojástartó doboz; tojástartó karton képe (gyerekenként 1 db), a tanítónak is (F/3. és Ak/7.), korongok, kindertojásdoboz
	15. A pénz Vásárlós játék A játékot kövesse a 10 sokféle „kifizetése"	képzelet, figyelem, számlálás, absztrahálás	az egész osztály	frontális, egyéni, páros	tevékenyked-tetés, játék	korongok, képek
	16. Memóriajáték pöttyös kártyákkal (csoportosan egy csomag kártyával) – A szokásos memóriajáték A második változatban csak 1-től 10-ig szerepelnek a pötty-számok	memória, figyelem, emlékezet	az egész osztály	páros	tevékenyked-tetés, játék	Pöttyöskártya-készlet (t/17. és Ak/2.)

A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése	
Tanítói tevékenység	**Tanulói tevékenység**
1. Mondókázás A tanító elmondja a gyerekeknek, hogy a jól ismert mondókát, „Egy, megérett a meggy”, kétféleképpen is eljátsszák majd. Először a számok mutatása az ujjakkal sorban egy-egy további ujj kinyitásával történik. Másodszor minden sor után be kell csukniuk az ujjaikat, s a következő sornál egyszerre mutatni a soron következő számot.	A számokat az ujjakkal sorban egy-egy további ujj kinyitásával mutatják a gyerekek, közben mondják a mondókát. A gyerekek felállnak, a közvetlen szomszédok szembe fordulnak egymással. Elkezdik játékosan sorjázni egymásnak a mondókát. Minden sor után becsukják az ujjaikat, s a következő sor mondásakor nyitják ki, új számot mutatva, egy mozdulattal jelenítve meg a számokat.
2. A mondókát elmondathatja a tanító visszafelé is – az ujjak egyenkénti becsukatásával Ez azonban nehéz feladat, ezért kérdezzük meg, hogy ki szeretné megpróbálni így is! Csak azok mondják, akik önként vállalkoznak. A többiek is bekapcsolódhatnak közben.	A vállalkozó gyerekek együtt mondják, 10 nyitott ujjuk egyenkénti becsukása közben.

II. Az új tartalom feldolgozása	
Tanítói tevékenység	**Tanulói tevékenység**
1. Számlálás, mozgással összekapcsolva a) Az osztályban a tanító körbe állítja a gyerekeket. – Most nagyon érdekesen fogunk számolni 10-ig. Aki elkezdi a számolást, és **egyet** mond, tapsolnia kell a feje fölött is egyet. A **kettőt** mondónak a törzse előtt kell tapsolnia. A **hármat** mondó a feje fölött tapsoljon. A **négyet** mondó a törzse előtt. Így tovább.	Az osztályban körben állnak a gyerekek. 1-től 10-ig számlálnak, miközben az 1-re fej fölött, a 2-re a törzs előtt, 3-ra fej felett, 4-re törzs előtt tapsolnak.
Nagyon kell figyelnetek, mert a második számoló körben nem csak tapsolnotok kell a szám mondása alatt, hanem **ugrani** is egyet, páros lábbal (Először nagyon lassan végezzék, szüneteket tartva a számok között, aztán gyorsabban, egyenletes tempóban).	Minden számra páros lábbal ugranak is a második körben.
b) Figyeljetek, ugyanezt megismételjük – szintén előbb lassan, aztán gyorsabban, „ütemesen” – úgy, hogy a páros számokra nem a törzs előtt, hanem a **törzs mögött** tapsoljatok!	b) A páros számokra nem a törzs előtt, hanem a törzs mögött tapsolnak.
c) Annyit változtatunk ebben a körben, hogy a törzs előtt, majd a törzs mögött kell most tapsolnotok.	c) Összekapcsolják a számlálást az új mozdulattal. (Eleinte valószínűleg nehezebben megy a gyerekeknek a többfelé figyelés. Ha azonban rendszeresen visszatérünk rá az órák elején, nagyon felgyorsulhat a játék. A mozdulatokat mindig frissíthetjük a gyerekek saját ötleteivel, így nem válik unalmassá, sőt nagyon megkedvelik.)
d) Mint c) – kiegészítve a visszafelé számlálással.	d) Szabadon választható a kipróbálás.

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
2. Tíz legyen!	
Gyerekek! Két órával ezelőtt, azt kértem, hogy gyűjtsetek olyan dolgokat, tárgyakat a környezetünkből, amelyekből 10 van egy csomagban, dobozban… Aki hozott valamilyen tárgyat, vegye elő, aki felírta a talált dolgok nevét, készítse elő!	Amelyik gyerek tárgy(aka)t hozott, kiteszi a tanári asztalra, megnézik, megnevezik. Aki felírta a gyűjtött dolgok nevét, elmondja. Várható gyűjtés: plusszos dobozok, gyógyszerek, vitaminok, tojástartó, rágógumi, levélboríték-csomag, patent-levél, gyufa, tasakos nescafé…
– Tíz legyen! (Tárgyakból) A tanító hurkapálcákat készít elő, a gyerekek a színes pálcikáikat. Felmutat a hurkapálcákból a tanító kettőt, a gyerekek kiegészítik 10-re.	A gyerekek mindig annyi pálcikát emelnek föl a kezükben, hogy a tanítóéval együtt 10 legyen.
– Tíz legyen! (Gyerekekből) A tanító választ egy segítőt maga mellé. Ezután rámutat először pl. 5 gyerekre, akik fölállnak. A segítőnek annyi gyerekre kell rámutatnia, hogy együtt 10-en legyenek. Akire a segítő gyerek mutat, azok leguggolnak. Az osztály többi tagja ellenőriz. Minden feladat után leülnek a felszólított gyerekek, s a tanító új segítőt jelöl ki. Így folytatják 4-5-ször.	A jelölt gyerekek fölállnak vagy leguggolnak.
– Tíz legyen! (Mozdulatokból) A feladat érdekessége, hogy a gyerekek nyitott szemmel fogadják a feladatot, de csukott szemmel válaszolnak erre mozdulattal. A tanító tapsol pl. kettőt, a gyerekek csukott szemmel tapsolnak hozzá 8-at Minden mozgás után kimondhatják a pótlásokat.	Mozdulatokat végeznek. A csukott szemű válasznál nem az a lényeg, hogy egyszerre mozogjanak, hanem hogy jobban tudjon figyelni.

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
3. A tíz kétfelé bontása **Csináljunk 10-et!** Gyerekek! Most az ujjaitokkal fogtok „játszani”. Az osztályt körbe állítja. A tanító vezetésével az ujjak ritmikus mozgásával bontják kétfelé a tízet a gyerekek. Minden számpár elhangzása után lazán, természetes helyzetben vannak az ujjak. A zárójelbe tett leírások, csak javaslatok. A tanító „diktál” a tükörkép-mozdulataival	
0 (a két kéz ökölbe szorítva) **és 10** (minden ujj kinyitva)	Mindenki egyszerre mutatja az ujjain a feladatot.
1 (bal kéz kisujja nyitva) **és 9** (csak a bal kéz kisujja csukva, a többi nyitva)	
2 (bal kis– és gyűrűsujj nyitva) **és 8** (a többi nyílik)	
3 (bal kis-, gyűrűs– és középső ujj nyitva) **és 7** (a többi nyílik csak)	
4 (bal kis-, gyűrűs-, középső és mutatóujj nyitva) **és 6** (a többi nyílik csak) És így tovább a 10 és 0-ig	
„Hány ujjat fogok?” A tanító elmondja a játék menetét. Párban fogtok játszani. Az egyikőtök a háta mögé teszi a két kezét, a társa megfogja valahány ujját. Meg kell mondanod a társadnak, hogy hány ujjadat fogja, hány ujjadat nem fogja. Aztán cseréljetek! Felváltva ismételjétek az ujjak fogását!	
Kihív egy párt, és bemutatják.	Bemutatás. Párban tevékenykednek.
(Lehet, hogy szükség lesz előbb test előtt tartott kezekkel játszatni ugyanezt, hogy lássák is az összefogott és a szabadon hagyott ujjukat.)	

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
4. Számok nagyság szerinti sorrendje **A 10 helye a számsorban, a számegyenesen**	
A tanító előveszi a tanári demonstrációs készletből 1–12-ig a számkártyákat. A gyerekekkel húzat a 0–12 kártyák közül.	
A kihúzott számokat egyenként, balról jobbra növekvő sorrendben kell elhelyezni a táblán. Amelyiket kihúzta egy kisgyerek, arról el kell mondania, hogy mely szám(ok) mellé teszi, és miért oda.	Kártyát húz és felteszi a táblára a vállalkozó gyerek. Elmondja, miért tette oda a számot. (Melyiknél nagyobb, melyiknél kisebb.) A többiek figyelik.
Amikor az utolsó számkártyát is elhelyezik a gyerekek a táblán, azután mondatja ki a tanító, hogy melyik a 10 kisebb és nagyobb szomszédja.	Megnevezik a 10 kisebb és nagyobb szomszédját.
„Kukás” játék	
A tanító leveszi a tábláról a 12 kártyát, s közli, hogy ma ezzel a 12 számmal fognak játszani. 4 számot fogtok elhelyezni erre a négy vonalra úgy, hogy igazat mutassanak a jelek, tehát a számok növekvő sorrendet alkossanak: _____ < _____ < _____ < _____	
A jeleket leolvastatja a gyerekekkel. Ezután a gyerekek is rajzolnak a kiosztott írólapra 4 vonalat, 3 jelet, 1 kukát. A játék közös lejátszása (Csak a tanító írja a táblán a számokat). A tanító egymás után 1-1 gyereket szólít ki számot húzni. A kihívott gyerek által kihúzott számot mindjárt rá kell írni valamelyik vonalra. Ha valamelyik számot már nem tudjuk helyesen (a jeleknek megfelelően) elhelyezni, ráírni valamelyik vonalra, akkor az „megy a kukába”. Az nyer, aki több szám helyét találja el. A bemutatás után eljátsszuk úgy is, hogy mindenki a maga négy vonalára írja a kihúzott számot. Módosítani nem lehet már a leírás után.	Megfigyelik a játékot. Megrajzolják a 4 vonalat, a < jeleket, elhelyezik növekvő sorrendben a kihúzott számokat.

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
5. A 10 párossága A gyerekeket 4-5 csoportba rendezi a tanító, akik együtt dolgoznak majd. Minden csoport kap egy borítékot, amelyben 10 db szétvágott kis kép van egyfajta tárgycsoportból. (Az 1. melléklet képei: 5 pár zokni, 5 pár kesztyű, 5 pár cipő, 5 pár papucs. Ezeket külön-külön borítékokba teszi fajtánként, összekeverve.) A csoport feladata párosítani a képeket. A párosítások elvégzése után lazító játékot kezdeményez.	A gyerekek párosítják a képeket. Párosítás után megállapítják: a 10 páros szám, mert párokba tudták állítani a 10 tárgyat: 2+2+2+2+2=10. Lazító játék: egy-egy csoporton belül a szomszédok szembefordulnak egymással. Egyikük a jobb, másikuk a bal kezét készíti elő, összeérintik a hüvelykujjukat, és kimondják: kettő. Aztán együtt a hüvelyk- és mutatóujjukat, és kimondják: négy... Így folytatják 10-ig. Ügyesebb párok végigjátszhatják visszafelé is 10-től 0-ig. A 10 = 2+2+2+2–páros szám, mert párokba tudták állítani pl. a 10 ujjat.
6. A 10 jelének írása – a két jegy szerepének megbeszélése nélkül! (A szokott módon) A számjelírás részletes leírása a 9. modulban található.	A gyerekek vázolják, írják a 10-es számot.
Házi feladat: Írólapon rajz készítése a 10-ről Gyerekek! Mindenkinek adok egy írólapot. Az lesz a feladatotok, hogy rajzoljatok tízet valamiből! Példákat mondanak. A következő órán megbeszéljük, ki mit rajzolt. Óra elején már fel is tehetitek a táblára.	Elteszik a lapot.

2. óra

7. A tíz kétfelé bontása **Csináljunk 10-et! (Lásd 3. lépés!)** Álljatok körbe! Már ismeritek a játékot az ujjaitokkal. A múlt órán játszottuk. Most hasonlót játszunk mozdulatokkal. Én mutatok egy számot az ujjaimmal, ti pedig annyit mutattok az ujjatokkal, hogy együtt tíz legyen. **Változás:** Ha páros számot kell mutatnotok, akkor dobbantsatok is, ha páratlant, akkor rugózzatok a térdetekkel! Pl. a tanító 6-ot mutat az ujján, a gyerekek 4-et, s közben dobbantanak. És így tovább. Most ne sorrendbe haladjunk a számpárokkal! (Előbb lassan, aztán tempósabban „diktáljunk”!)	A gyerekeknek nagyon kell figyelni, a változtatás miatt is. Mutatják az ujjukon a „számot”, s közben a kísérő mozdulatot végzik.

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
8. A házi feladatok képeiből tabló készítése, a 10 jelének középpontba állításával A gyerekek rajzai a táblán vannak felragasztva. A képek nézegetése, leolvasása; esetleges bontott alakok megnevezése következik. Minden kisgyerek beszéljen (olvasson) a saját képéről: mutassa be! Ha tudják, számtannyelven is fogalmazzanak meg igaz állításokat. Közösen megbeszélik, hogy milyen szempont alapján készítsenek tablót a rajzaikról. (Szempont lehet az elrendezés, a téma, a bontás vagy más egyéb) Ezután a tanító csomagolópapírt oszt a kialakított csoportoknak. Ha elkészültek a csoportok, minden tabló fölkerül a táblára.	Megfigyelik, megnézik egymás rajzait Kérdezhetnek egymástól, ha nem egyértelmű valamelyik rajz. A tanulók felragasztják a képeiket a csomagolópapírra.
9. „Lépj ide hozzám!” A tanító megkéri a gyerekeket, hogy álljanak félkörbe. Egyenként magához hív néhány kisgyereket. A megszólított kisgyereknek annyi (jó közelítéssel) egyenlő lépéssel kell odamennie a tanítóhoz, ahányat megnevez. Pl. Gábor, lépj ide hozzám 5, körülbelül egyenlő hosszú lépéssel!	A gyerekek félkörben állnak, szemben a tanítóval. Nem biztos, hogy minden gyereknek sikerül megközelítően jól beosztania a lépéseit. Őt biztatni kell, hogy próbálja újra, legközelebb sikerülni fog. A kisfiúnak meg kell becsülnie, mekkorákat lépjen, hogy 5 lépéssel jusson a tanítóhoz. Majd visszaszalad. Beáll a helyére, és rámutat a következő gyerekre, akit a tanító hívni fog.

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
10. A 10 bontásai hosszúságméréshez kapcsolva (a színes rudakkal)	
Megmérés	
A színesrúd-készlet előkészíttetése	
– Párban, a szomszéddal dolgozzatok együtt a méréseknél!	A gyerekek előkészítik a színesrúd-készletüket.
– Vegyétek elő a citromsárga, a bordó és a narancssárga rudatokat! Megmutatják felemeléssel.	Kiveszik a három rudat.
– Tegyétek egymás mellé, állítva a három rudat!	Összehasonlítják a három rudat (külön felszólítás nélkül), ez alapján tudnak becsülni: vajon melyikből kell több a pad hosszának a kirakásához.
– Mit gondoltok, melyikből kell a legtöbb a padotok szélességének (mutatja a kb. 50 cm-es szélességet) megméréséhez? Miért?	
– Melyik rúdból kell vajon a legkevesebb? Miből gondolod?	
– Először a citromsárga rúddal mérjünk! Mit gondoltok, hány rúddal lehet kirakni ezt a hosszúságot?	
	Becslések elmondása páronként egymásnak.
A mérési eredmények elmondatása.	Megmérik citromsárga rúddal az asztaluk rövidebb oldalát! A mérési eredményben szerepelhetnek a pontosságra, pontatlanságra utaló kifejezések. Pl. „kicsivel hosszabb, mint 10 citromsárga rúd; … körülbelül 10 rúddal tudjuk megmérni”..., majd a bordó, végül a narancssárga.
Annak megállapíttatása, hogy kik becsültek jól.	Aki „eltalálta” vagy csak 1-2-t tévedett, az elég jól becsült.
– Hasonlóan becsültet, méret és ellenőriz a narancssárga rúddal, aztán a bordóval.	
Kimérés	
A tanító 44 cm-es papírszalagot ad aároknak. „Gyerekek! Könyvjelzőt fogunk készíteni. Minden pár kap egy papírcsíkot, ebből kell két könyvjelzőt készíteni. Akkora darabot vágjatok le a papírcsíkból, amit 4 citromsárga rúddal tudtok megmérni. Mindkettőtök könyvjelzője pontosan 4 citromsárga rúd hosszával legyen egyenlő hosszú!”	
„Melyik rúd hosszával egyenlő a maradék szalag hossza?” (Megbeszélik a könyvjelző használatát.)	Egymást segítve kimérnek a papírcsíkon 4 citromsárga rúd hosszú darabot, és ezeket levágják. Megállapítják, hogy egy piros rúd hosszúságú darab maradt a szalagból.
Játsszunk!	
– Építsétek meg a lépcsőt a rudakból! Most a fehér 1-et ér.	
– Keressetek olyan rudat, amelyik kevesebbet ér, mint a 6! (Lehet, hogy többet is találtok). Húzzátok lejjebb a sorban! Megbeszélik, melyek azok?	

– Azt a rudat keresem, amelyik 2 fehérrel hosszabb a bordónál. Emeljétek fel! Megbeszélik.	
– Azt a rudat keresem, amelyik hosszabb a 7-esnél, de rövidebb a narancssárgánál. Vegyétek a kezetekbe! Mutassátok fel! Mennyit ér most ez a rúd?	Lehúzzák, megnevezik a rudakat.
– Azt a rudat keresem, amelyiket ki lehet rakni három hármat érő rúddal. Vegyétek ki a sorból, s rakjátok is ki a hármas rúddal!	Kirakják a sötétkéket 3 világoskékkel. Megbeszélik miért az a rúd jó.
– A 10-es szőnyegezése önállóan. A tanító megkéri a gyerekeket, hogy először csak 2 rúddal szőnyegezzenek, aztán lehet több rúddal is.	
A kirakásokat leolvassák a gyerekek először színnel, majd számmal.	Szőnyegezik a narancssárga rudat először 2, majd több rúddal.
Lejegyzés ilyen alakban: 10 = 1+2+3+4 (néhány, pl. 3 vagy 4 érdekes sor leírása az első minta után lehetőleg önállóan).	Aki hamar kész lesz, csukott szemmel megpróbálhatja elmondani magának a kéttagú kirakásokat. Ezzel memorizálja is egyben a tíz bontásait.

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
11. Gépjáték szavakkal Ma a „varázsgép” furcsa programmal működik. (2. melléklet) Szavakat fogunk bedobni, amiket a gép átalakít, és újakat ad ki. Kipróbálják: A tanító kezébe veszi a **le** szókártyát. A táblára felragasztott gép bemenetéhez helyezi. Megnyomják az indító gombot, majd a kimenethez ragasztja a **lé** szókártyát. Oldalt a táblán egymás alá helyezi a két szóképet. A következő pár a: **meg – még** Majd **öt – őt** Mi lehet a párja? **mer ?**(mér) Még néhánnyal folytatják (kar – kár, mar – már, fel – fél, hat – hát). *Csak kimondott* szavakkal folytassuk a „varázslást”a géppel. „Átprogramozom” a gépet. (Egyes számú főnévből többes számút képez a „gép”.) Példával mutatja meg a tanító a gép szabályát: Így működik most a gépünk. Beteszem: Kiadja: **alma – almák** **könyv – könyvek** **baba ?** A gyerekek mondanak további példákat.	A gyerekek megfigyelik a szavakat, és a maguk szóhasználatával megfogalmazhatják gondolatukat, hogy egy betűre „vesszőt ír”. Ne várjuk, hogy megnevezzék, hogy ez, a magánhangzó (időtartama)! Leolvassák a szót. Ezt is kimondják. Újra kimondják a gyerekek egymáshoz kapcsolva: **le – lé.** Megfigyelik a példákat, majd megkeresik a szó párját. Új példákat gyűjtenek.

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
12. „Hány ujjat fogok?” (Lásd 3. lépés!) **Páros játékok a bontások gyakorlására**	
a) A gyerekek már ismerik a játékot az előző óráról. Csak annak a párnak kell előre tett kézzel is eljátszania, akik sokat tévesztettek a múlt órán, vagy bizonytalanok még.	A megbeszélt szabállyal játsszák a gyerekek.
b) A párok 2-2 dobókockát kapnak. Felváltva dobnak. Az első dobás pöttyeinek összességét a pár másik tagja valamilyen hanggal, jellel vagy mozdulattal egészíti ki 10-re. Aztán cserélnek.	Dobnak a tanulók, és kiegészítik valamely módon a dobást 10-re. Ha nagyobb a dobás 10-nél, akkor annyit kell mutatni, amennyit el kell venni, hogy a 10-hez jussanak (Vagy újat dobnak). A dobó is változtathat úgy, hogy a dobását nem megmutatja, hanem más módon (pl. mozdulattal) adja a társa tudtára. (Tehát mindkét játékos mutathatja is a dobását, és el is játszhatja a másiknak). Játéknak tűnik, ezért nagyon kedvelik a gyerekek.

3. óra

13. Számlálás, számolás, mozgással összekapcsolva, 12-ig	
A tanító 3 számegyenest rajzol a földre, 0-12-ig beosztva. A gyerekeket 3 csoportra osztja, akik felsorakoznak a számegyenesek előtt. A tanító a gyereknek elmondja a feladatot: Négyszer kell eljutniuk a 10-hez, mindig másképpen, és más mozgással. Mindenki egyszer menjen végig.	Pl. Az 1. gyerek fél lábon szökdelve egyesével halad a 10-ig, a 2. gyerek páros lábon kettesével ugrálva, a 3. gyerek indián szökdeléssel 1+2+4+3-mat szökellve. A várakozók figyeljék, hogy jól végzik-e a feladatot az „úton lévők”!

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
14. Mennyi hiányzik a 10-ből? – Tojástartó dobozokkal A tízes tojástartó dobozokba tojást (üres kindertojás-dobozt) készít be a tanító. Az egyikbe 4-et, a másikba 7-et. Rövid ideig nyit ki a tanító egy-egy dobozt, hogy egy pillantással próbálják megállapítani a gyerekek, hány tojás van a dobozban, és mennyi hiányzik. Ezt közösen 5-6 változtatással játsszák.	. Figyelik, leolvassák a tojástartók tartalmát, majd kiegészítik 10-re
– Páros játékban folytatható Előveteti a tanító a tojástartó-dobozok képeit, és a korongokat. Párban felváltva folytatják a gyerekek a játékot, most már a kartonra téve a korongokat	A pár egyik tagja huny, a másik korongot helyez a tojástartó karton képére. A pár másik tagja egy pillantással megpróbálja megállapítani, hogy hány „tojás” van a dobozban, és kimondja, hogy mennyi hiányzik. Ezután ki is egészíti tízre, más színű koronggal. Felváltva folytatják

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
15. A pénz *A tanító előzetesen összegyűjtött többféle reklámújságot. Ezekből kivágott különböző képeket egyes tárgyakról, illetve tárgycsoportokról. Az árak nélkül kivágta őket, s tablót készített belőlük A/3-as kartonra. (Esetleg csoportosítva is fel lehet ragasztani őket: pl. játékok, illatszerek, élelmiszerek, tanszerek stb.) Így, ár nélkül többféle feladathoz használhatók majd, sokféle vásárlós játék lehetséges.*	
A tanító elmondja a gyerekeknek, hogy egy képzeletbeli boltban fognak vásárolni, ahol minden nagyon olcsó. Előkészítteti a korongokat.	Előveszik a korongokat.
– Vásárlós játék Fölteszi a játékokat ábrázoló tablót a táblára, amire ráragasztja az aznapi árakat. Mindenki 3-4 játékot vásárolhat. „Először úgy lehet vásárolni, hogy csupa egyforintossal (koronggal) fizetitek ki a vásárolt árut.” (Egy korong 1 Ft-ot ér.) Nézzétek meg, melyik játék mennyibe kerül, és lehet vásárolni!	A gyerekek megfigyelik a képeket. Megnézik az árakat, és a kívánt áru árát kiszámlálják koronggal. Előbb az egyik gyerek vásárol a padszomszédjától, aztán szerepet cserélnek. Az eladónak ellenőriznie kell, hogy helyesen fizetett-e a vásárló.
„Úgy folytassuk a vásárlást, hogy nemcsak egyforintosaink lesznek. Rajzolhattok egy korongra pl. 3 pöttyöt, akkor az 3 forintot ér. Ha 5 pöttyöt rajzoltok egy korongra, az lesz az 5 forintos... Készítsetek magatoknak 1, 2, 3, 4, 5 és 10 forintos pénzérméket is! Legyen mindegyik féléből két darab! (Ezzel az átvezetéssel talán könnyebben értik meg majd azt a formát is, hogy egy-egy érme nemcsak 1-et érhet, hanem többet, annyit, amennyit ráírunk már számjellel. Akiknek erre nincs szükségük – bár minden osztályban lehetnek, akik ezzel jobban felfogják a megegyezésen alapuló értéket –, azok rögtön számjeleket írhatnak a korongokra.)	Elkészítik a „pénzérméket”.
Folytatódhat a vásárlós játék.	A gyerekek választanak a játékok közül, „kifizetik” a padtársnak, majd cserélnek.
A játékot kövesse a 10-nek a sokféle „kifizetése”	

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
16. Memóriajáték pöttyös kártyákkal (csoportosan egy csomag kártyával) A tanító előveteti a gyerekekkel a dobozukból a pöttyös kártyát. Megkér a gyerekek közül egy önként vállalkozót, hogy mondja el, milyen szabályokat kell betartani a memóriajátékban (felfrissítés céllal). – A szokásos memóriajáték, ahol azok a lapok alkotnak párt, amelyeken ugyanannyi pötty van (a különböző színű lapokon az ugyanannyi másképpen van elrendezve a mellékletben) – A második változatban csak 1-től 10-ig szerepeljenek a pöttyszámok. Most akkor alkot két lap párt, ha a kettőn együtt 10 pötty van, illetve, ha az egyik lapon már tíz van, az maga felvehető. (Csak akkor érdemes belekezdeni a játékba, ha elég idő van még rá.)	Egy gyerek ismerteti a szabályt, megbeszélhetik az ismert változatokat. Megegyeznek egy közös szabályban. (Ha még nem ismerik a gyerekek a játékot, akkor a tanító mondja el a szabályokat.) Előkészítik a pöttyös kártyát, és lejátszanak egy menetet